

поскольку может конкретизировать свое значение для нейтрализации множественности интерпретаций только в сочетании с другими единицами диалектного дискурса.

Ключевые слова: широкозначность (эврисемия), эврисемант, многозначность (полисемия), полисемант, множественность интерпретаций, контекст, фитонимен.

Skorofatova A. O. Broad Semantics and Plurality of Interpretations in Dialectal Discourse

The article is devoted to the phenomenon of broad semantics of the words (everysemy) in Eastern Slobozhanshchyna dialectal discourse on the material of floral lexica. A number of differential features, which help to distinguish lexemes with broad semantics and polysemantics are detected. In the article it is determined that phytonomens with broad semantics are synsemantic ones, that is means they are semantically poor, characterized with meaning relativity, because they can concrete their meaning for neutralizing plurality of interpretations only in combination with other units of dialectal discourse.

Key words: broad semantics (everysemy), lexeme with a broad meaning, polysemantics (polysemy), lexeme with a polysemantic meaning, plurality of interpretations, context, phytonomens.

Стаття надійшла до редакції 02. 11. 2012 р.

Прийнято до друку 21. 12. 2012 р.

Рецензент – д-р філол. наук, проф. Глуховцева К. Д.

Н. В. Хібеба (Львів)

УДК 811.161.2 9477.86/.87'28

НОМІНАЦІЯ ОБРЯДОДІЙ ДНЯ ШЛЮБУ В БОЙКІВСЬКИХ ГОВІРКАХ

Ґрунтовне дослідження тематичної групи весільних назв бойківських говірок як сегмента лексичної системи української мови залишається на часі. Метою пропонованої розвідки є дослідження назв бойківських обрядів у день весілля до церемонії шлюбу (про назви довесільних етапів, обрядодій передшлюбного вечора, повесільних обрядодій у бойківських говірках див.: Хібеба 2007; Хібеба 2009; Хібеба 2009а). Зокрема акцентовано на номінації: 'запрошення на весілля', 'одягання нареченої до шлюбу', 'розплітання коси наречених', 'покладання вінків нареченим', 'подяки батькам', 'благословення наречених', 'перепони на шляху весільним гостям нареченого', 'підміни нареченої' та ін.

Обрядове запрошення гостей на весілля в бойківських говірках репрезентують назви: *запросини*³ [Левинський 1908: 102], *спрошування* [Мисевич 1937: с. 12]; ‘запрошувати на весілля’ – *іти про'сити, зап'рошувати гос'теї, про'сити гос'теї, просити на весіле, сп'рошувати, сп'рошувати гос'теї, сп'рашувати на ве'с'іл'а, ходити про'сити, про'сити пом'іж ха'ти, про'сити в'ід першої хати до посл'ідної* та ін. [Записи; Кузеля 1908: 122; Гнатюк 1908: 9]. Назви *запросини, спрошування* мають прозору мотивацію – пов'язані з дієсловом *просити* ‘звертатися з проханням’; пор.: *спр'осини* ‘запрошення на весілля’ [Желеховский, Недільский 1886, II: 911]; *за(с)п'росини* ‘тс.’ у закарпатських [Нібак 2001: 114], лемківських [Лемківщина 2002: 77], гуцульських [Janów 2001: 275], надсянських [Хомчак 2012: 7], середньополіських [Несен 2003: 304], степових [Петрова 2004: 10] говірках; пол. *zaprośiny* ‘тс.’ [Пупенко 1999: 24].

На Бойківщині під час запрошення на весілля, як свідчать регіональні джерела, учасники розігрують між собою жартівливу сцену, яка має назву *яйця* [Зборовський 2002: 15 – 16]. Лексема виникла внаслідок метонімічного перенесення з назви продукту, яким обдаровують наречених. На Калущині на позначення спеціального танцю, який виконують гості під час запрошення нареченими на весілля, етнографи зафіксували назву *брання конопель* [Борисенко 1988: 124; детальніше див.: Хібеба 2008: 137].

У досліджуваних говірках фіксуємо назву *надобр'и'ден'* ‘обрядодія дня весілля, коли музиканти грають спеціальну мелодію, що сигналізує про початок урочистостей’ (пор.: *загра'вати вес'іл'е* ‘виконувати спеціальні мелодії на початку весілля’ [Записи]). Номінації з обрядовою семантикою *на добрий ден', на дз'ін'* ‘добри та добридені’ фіксують дослідники в інших говірках української мови [Укр. говірки 2005: 73; Хомчак 2012: 7; Грозовська 1998: 14]; пор.: пол. *na dzień dobry* ‘мелодія, яку музиканти грають, якщо наречена була цнотлива’ [Брак 1988: 25]. На позначення ‘змагань’ у майстерності між музикантами обох шлюбних сторін П. Зборовський засвідчив назву *переграванки* [Зборовський 2002: 19].

Зі значенням ‘розпочинати весілля танцями’ відзначено словосполучення *затан'цювати вес'іл'а, затан'цювати с хл'їбом* та ін. [Записи].

Одягання нареченої до шлюбу репрезентує назва *уби'ран'е*; пор.: *уби'райец':а, уби'рати моло'ду, зби'рати до с'л'убу, зби'рати моло'ду у ве'л'он, ри'хту'вати* [Записи]. Слово *уби'ран'е* як назву обряду відзначено в гуцульських [Бігусяк 2000: 129] та буковинських [Кожоляк 2001: 216] говірках; пор. теж: [УЗГ 2004: 34; Картотека; Несен 1996: 300].

³ У статті зібрані експедиційним методом назви подано у фонетичній транскрипції, а зафіксовані в літературі (лексикографічні, етнографічні матеріали) – за першоджерелом.

Функціонування в аналізованих говірках обставинного словосполучення *і ти на по'сад* 'одягати наречену до шлюбу' [Записи], очевидно, мотивовано тим, що під час цього обряду наречена сидить на найпочеснішому в хаті місці. Назву *'по'сад^m* 'місце, де одягають наречену' засвідчено в наддністрянських говірках [Укр. говірки 2005: 64].

У слов'янському весільному обряді відомі три символічні акти прощання нареченої з дівочтвом: розплітання коси, прощання з дівочим вінком (пов'язкою, стрічкою) і прибирання деревця [Колесницкая, Телегина 1977: 112, 122]. У бойківських говірках виявлено такі назви зі значенням 'розплітати косу нареченої': *в'іч'есувати, рош'чешувати, рос'ч'ісувати, чесати косу до вінця, че'сати на по'сад, розплітати, роспле(і)'тати 'косу, розплітати коси кісоїку вчысуючи, розплітати молоду на посаг* [Записи; Мисевич 1937: 22; Кміт 1908: 89; Кузеля 1908: 140]. Подібні назви зафіксовано в інших говірках української мови [Укр. говірки 2005: 72, 95, 176; Романюк 1991: 239; Климчук 1999: 202; Денисюк 2004: 110, 111; Грозовська 1998: 5; Кожолянко 2001: 125, 265; Магрицька 2000: 50]; пор.: пол. *rozpleciny, rozplety, wypleciny* 'дошлюбний обряд' [Пупенко 1999: 24; Брак 1988: 17].

Зі значенням 'весільний звичай, під час якого наречений цілує своїх родичів, ідучи по наречену' зафіксовано назву *гайдамаш* [Онишкевич 1984, I: 157]. Очевидно, це запозичення угорського *álldomás* 'могорич'; пор.: закарп. *галдомаш* 'могорич' [Сабадош 2008: 44], *алдамаш* 'могорич, угощання при купівлі та продажу, за будь-яку допомогу' [Лизанець 2008: 252]; пор. також: пол. *hajdamasz* 'завершення будь-якої роботи', 'частування з цього приводу' [Słownik б, II: с. 10]. Імовірно, обрядове значення назви *гайдамаш* у бойківських говірках утворено за смисловим зв'язком 'завершення чогось', адже наречений, ідучи з дому по наречену, 'завершував парубкування': *йак молодий іде за молододоу / то ц''ілує ц''ілу с'воюу родину / і то с''а називає гайдамаш* [Онишкевич 1984, I: 57].

У говірці с. Ясень Рожнятівського району Івано-Франківщини засвідчено назву *оборини*, яка позначає 'частину весільного обряду, коли наречений іде до нареченої, щоб вести її до шлюбу' [Онишкевич 1984, II: 10], указуючи на місце дії – бойк. *о'бора* 'місце, на якому стоять хати і сільськогосподарські будівлі', 'садиба' [Там само], 'господарське приміщення' [Рабій-Карпинська 2011: 122]. Як свідчать записи, на *оборі*, на подвір'ї батьків нареченої, відбувалися важливі обрядодії, пов'язані із зустріччю нареченого та його гостей: *вийди / марусино / з того по'койу та ї привитай на о'борі риди'ночку с'воюу; молодого б'рали до ш'л'убу / на о'борі обс'івали; 'мама обс'івала на о'борі пше'ниц'оу / і тоди хл'іб давала на плечи / занесли і с'іли за ст'іу* [Записи]; пор.: у буковинських говірках: *молодий з друж'бами і хло'ц'ема приходи купувати молоду // на во'ротах йо'го хло'пи ни пускають // т'раба 'дати 'десіт' літ'р'іу го'р'іуки / а'би зайти на в'бору* [БГ 2006: 238].

Перепо́ну на шляху весільним гостям нареченого, яку влаштовують друзі та родичі нареченої, щоб отримати матеріальну винагороду, у бойківських говірках представляють назви: *бра́ма*, *перего́родка*, *перешко́да*, *рога́тка*, *рога́т'к'и^е*, *шла́гбаум*, *шл'о́бан* [Записи]. Значення 'ставити / робити перепо́ну' позначають описові конструкції: *заго́роджувати во́рота*, *за́ложувати во́рота*, *закри́вати двер'і*, *кла́сти бра́му*, *кла́сти ст'і́л / па́тик*, *ле́нтою пере́йизувати бра́му*, *не допус́кати моло́дого*, *не пу́щч(а)е́ти*, *перего́роджувати*, *перекри́вати до́рогу*, *пересте́л'ати нитко́ю*, *ро́бити во́рота*, *ро́бити ро́гачку*, *ста́вити бра́му*, *пере́ложувати шл'о́бан* [Записи; Укр. говірки 2005: 134; ФМ 1998: 106]. Назви з таким значенням відомі в інших говірках української мови: гуц. *рога́тка* [Бігусяк 1997: 7], бук. *бра́ма* [БГ 2006: 216], наддністр., надсян. *ро́гачка*, *рога́тка*, *бра́ма* [ГПЗН 2000: 108; Укр. говірки 2005: 63, 123; Горбач 1977: 131], надсян. *ш'лаба́нт*, *ш'лаба́н* [Хомчак 2012: 7], зх.поліс. *шла́хбаум* [Денисюк 2004: 64]; пор.: срд.поліс. *ро́бит' шла́мбон*, *вінести сто́л*, *бра́т' ви́куп (мага́рич)* [Романюк 1991: 237, 238]; пор.: пол. *brama* [Брак 1988: 22; Adamowski 1999: 209], *przeszkoda*, *szlaban* 'перегорода на шляху весільним гостям нареченого' [Atlas 1992, VII: 639], *ślabanciarzu* 'ті, хто перегороджує дорогу весільним гостям' [Adamowski 1999: 210].

Значення 'викупувати наречену' в обстежених говірках представляють назви: *вику́повувати*, *вику́повувати моло́ду*, *доро́житис'а*, *пла́тити*, *пла́тити гро́ш'і*, *кла́сти ви́куп*, *торгу́ватис'а(і)*, *тре́бувати*, *тре́бувати ви́купу*, *тре́бувати шоб ста́виу́ мого́рич* та інші, а також іменники *ви́куп*, *торг* [Записи]. Я. Вакалюк у говірках Прикарпаття зафіксувала слова *ві(і)́куп*, *про́даж* та фразеологічні одиниці *ску́повувати моло́ду*, *дава́ти в'і́дчепне́* [Вакалюк 1978: 9]. У цьому обряді, на думку етнографів, збережено залишок архаїчної форми шлюбу через купівлю [Лемківщина 2002: 80]; пор.: закарп. *ви́куп*, *укуп'а́ти*, *торговáтис'а* [УЗГ 2004: 98, 160, 165], лемк. *ви́куп* [Лемківщина 2002: 80], гуц. *ску́повувати моло́ду*, *бра́ти ви́куп*, *ви́куп моло́дої* [Бігусяк 1997: 7], бук. *ві́купити моло́ду*, *купу́вати моло́ду* [БГ 2006: 216, 225, 238], наддністр. *по́торгу́ватис'і*, *тре́бувати ви́куп* [Укр. говірки 2005: 68, 73], срд.поліс. *ску́пити моло́ду*, *ві́купити моло́ду* [Романюк 1991: 237], срд.наддніпр. *ви́куп моло́дої* [Грозовська 1998: 5; пор.: Петрова 2004: 12; Магрицька 2003: 29].

Звичай підміняти наречену, виставляючи підставну особу (чоловік, вагітна жінка, стара жінка у весільній сукні), в обстежених говірках репрезентують назви: *ку́мед'ї́ї*, *коме́д'ї́н'і с'ценки*, *цере́мон'ї́я*; дієслова: *м'і́н'ати*, *п'і́дм'і́н'ати*, *п'і́дм'і́н'увати*, *переби́ратис'і*, *п'і́дст'ро́йувати*; описові назви: *ви́водити йа́ку дру́гу*, *дру́жку п'і́дсу́нути*, *моло́ду хо́вати*, *настау́л'ати та́ке чучело*, *ро́бити та́ке чучело*, *переби́рати моло́ду*, *переби́рати та́ку ди́ку ба́бу*, *переби́рати та́ку ти́па моло́дойі*, *п'і́дби́рати моло́ду*, *п'і́д'а́вати дру́гу*, *ро́бити*

/фокуси [Записи; Укр. говірки 2005: 158]; пор.: надсян. *вбирати стару бабу, молоду фалшиву приводити* [Хомчак 2012: 7], наддністр. *кумед'її рубити 'тс.'* [ГПЗН 2000: 98]. Урочистий обряд покладання вінків нареченим у досліджуваних говірках репрезентують дієслівні словосполучення: *закладати в'їнець⁽¹⁾, накладати в'їнець⁽¹⁾, складати вінець, складувати віноїка, над'ївати в'їнець⁽¹⁾, класти коруну на голову, чубити молодих* [Записи; Мисевич 1937: 22, 23].

Окаціонально в аналізованих говірках виявлено назву *коро́нац'їя* 'обряд, коли наречена пришпилює нареченому до грудей невелику прикрасу у вигляді букета' [Записи] (від слова *коро́на* 'вінець для вінчання подружжя' (запозичено з латинської мови через посередництво польської: пол. *korona* 'корона') [ЕСУМ, III: 41]). Пришивши букет нареченому, наречена відкушує нитку: *йаг мо'ло'да була д'їука / то в'їткушувала / а йаг с'тарша була д'їука / то ка'зала / а йа ўже зуби в'їла кусати / але мус'їла йа'кос' так в'їде'риз'ти* [Укр. говірки 2005: 163].

Під час весілля староста від імені наречених кількаразово виголошує промову, у якій просить для них благословення. Обрядодія представлена лексемами *п'рошч'ї, приповід, про'мова, проце'дура* [Записи; Кузеля 1908: 128; Мисевич 1937: 31]; пор.: *ўпрашати, мати п'ропов'їд, про'сити п'рошчен'⁽²⁾а, про'шчати, про'шчатис'а з ро'ди'ноюу, п'рошч'ї про'сити* [Записи; ФМ 1998: 101, 108; Василечко 2006: 48]. Лексема *проці* є віддієслівним утворенням від *простіти* (псл. *prostiti, похідне від *prostъ* 'вільний') [ЕСУМ, IV: 606]. Назва *п'рошч'ї* з обрядовим значенням відома в гуцульських [Картотека; Бігусяк 1997: 7; Słownik a: 186] та буковинських говірках [Кожолянко 2001: 293; БГ 2006: 222, 240; Горбач 1977: 207]. Перед шлюбом наречені дякують своїм батькам за дар народження, виховання. Подяку наречених номінують: *д'якуван'⁽³⁾а* [Записи; Кміт 1908: 86, 97; 284, 301; ФМ 1998: 105, 109], *в'їдк'лон, воткл'он, отклон* [Записи; Кузів 1889: 284], *покл'їн* [Вакалюк 1978: 9], *кланяня* [Кміт 1908: 91]; із семантикою 'дякувати родичам та гостям' зафіксовано *відкланювати* [Гнатюк 1908: 12], *в'їдклан'уватис'а, в'їдклан'уватис'а бат'кам, в'їдклан'уватис'а родичам, вотклоняти, кланяти, кло'нитис'а, пра'шчатис'а, про'шчатис'а з 'мамоў / 'татом* [Записи; Кміт 1908: 86; Кузів 1889: 301; Мисевич 1937: 30; ФМ 1998: 105, 109]; пор.: у говорах української мови [Сабадош 2008: 114; Кожолянко 2001: 265; Укр. Говірки 2005: 63, 72, 80, 87, 96, 97, 178; Пшепюрська-Овчаренко 2007: 161; Аркушин 2000, I: 149; Романюк 1991: 247; Брак 1988: 134]. Як повідомляють респонденти, ця обрядодія поступово зазнає змін: *'Перед ш'л'убом б'рали хл'їб ў 'рук'е і ўклан'али // си'д'їў 'тато / 'мама / сест'ра там / брат / ц'оц'а / в'уїко / 'дехто браў м'ного / 'дехто чет'веро-шест'еро / і так зачи'нали // 'перше моло'дий йшоў / бо не раз си'д'їли т'ї і т'ї // ўкло'ниўс'ї три 'рази / н'їз'н'їше ц'їл'увоў три 'рази ў 'рук'е / ў кол'їна / т'їпер ў кол'їна не ц'їл'уїут // т'їпер но ў 'лице поц'їл'уїуц'ї* [Записи].

Традицію тричі обходити найближчих родичів, які сидять навколо діжі, у бойківських говірках номінують описові назви: *об^н/ходитьи д'їжу*, *об^н/ходитьи сво'їу ро'ди'ну* [Записи]. Як повідомляють респонденти, перед діжею і одягали наречену до шлюбу; уважали, що такі дії сприятимуть благополуччю подружнього життя [дет. див.: Топорков 1999].

Батьківське благословення наречених у досліджуваних говірках репрезентують назви: *благосло'венство*, *благосло'вен'а(е)*, *благосло'в'ін':а*, *в'інчуван'е*, *сакра'мент*, *ба'жан'а дл'а моло'дих* [Записи; Вакалюк 1978: 9; Кузеля 1908: 137; Мисевич 1937: 18, 30]; значення 'благословляти' – *благосло'вен'а 'дати*, *благосло'вити*, *благосло'л'ати*, *благосло'л'ати х'л'їбом* [Записи; Мисевич 1937: 30; Левинський 1908: 110]. Слово *благословеніє* 'благословення', 'вінчання' у „Матеріалах...” І. Срезневського датовано XIII ст. [Срезневский, I: 103]. Назви *благосло'венство*, *благосло'вен'а(е)* 'благословення на шлюб' відомі іншим говіркам української мови [Бігусяк 1997: 7; БГ 2006: 216, 222; Укр. говірки 2005: 67, 175; ГПЗН 2000: 108, 125; Хомчак 2012: 7; Грозовська 1998: 5; Магрицька 2003: 20; Janów 2001: 13]; пор.: пол., пол. діал. *blogosławieństwo*, *blogosławienie* 'тс.' [Пупенко 1999: 24; Słownik a, II: z. 2(15), s. 290 – 292].

У бойківських говірках на позначення обряду купання наречених у відварі барвінку збереглася назва *їми'ван':а* [Записи], хоча сам звичай утрачено; пор.: *купелейко* 'тс.' [Кузів 1889: 283]; про це розповідають сучасні носії говору: *То ко'лис' хо'дили 'митис'ї / за 'Пол'шч'ї / то перес'тали // моло'д'ата 'везли 'митис'а / разом са'дили / то називали те'л'їжка пе'ред / в'їзок бу'ї / шо на т'їм 'везли // то в од'н'їм се'л'ї 'було за'ложено шо ў д'ругий ден' / а ту ў нас 'того дня са'мого* [Записи]. Описові назви цього обряду збережено й у західнополіських говірках [Климчук 1999: 188].

Отже, досліджувана група назв обрядодій дня шлюбу в бойківських говірках ілюструє стан її збереженості та особливості функціонування, а також уможлиблює створення загальноукраїнського тематичного діалектного словника весільної лексики, укладання якого давно на часі.

Література

Аркушин 2000 – Аркушин Г. Словник західнополіських говірок : у 2 т. / Г. Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2000; **Бігусяк 2000** – Бігусяк М. Із спостережень над весільною лексикою гуцульського говору / М. Бігусяк // Гуцульські говірки. Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження / відп. ред. Я. В. Закревська. – Л., 2000. – С. 125 – 148; **Бігусяк 1997** – Бігусяк М. В. Лексика традиційних сімейних обрядів у гуцульському говорі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01. „Українська мова” / М. В. Бігусяк. – Івано-Франківськ, 1997. – 17 с.; **Борисенко 1988** – Борисенко В. Весільні звичаї та обряди на Україні : іст.-етногр. дослідж. / В. Борисенко. – К. : Наук. думка, 1988. – 191 с.; **Брак 1988** – Брак у народів Центральной и Юго-

Восточной Европы. – М. : Наука, 1988. – 238 с.; **БГ 2006** – Буковинські говірки : хрестоматія діалект. текстів / уклад. : Н. Руснак, Н. Гуйванюк, В. Бузинська. – Чернівці : Рута, 2006. – 383 с.; **Вакалюк 1978** – Вакалюк Я. Весільна лексика в говірках Прикарпаття / Я. Вакалюк // Проблеми дослідження діалектної лексики і фразеології української мови : тези доп. – Ужгород, 1978. – С. 9 – 10; **Василечко 2006** – Василечко Л. Таїна весільного обряду / Л. Василечко. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2006. – 172 с.; **Гнатюк 1908** – Гнатюк В. Бойківське весіле в Мшанци (Старосамбірського повіта) / Володимир Гнатюк // Матеріали до українсько-руської етнології. – Л. : Вид. етнограф. комісії, 1908. – Т. X. – С. 1 – 29; **ГПЗН 2000** – Говірки південно-західного наріччя української мови : зб. текстів / упоряд. : Н. М. Глібчук. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 155 с.; **Горбач 1977** – Горбач О. Південнобуковинська гуцульська говірка і діалектний словник с. Бродина, пов. Радівці (Румунія) / О. Горбач // Горбач О. Зібрані статті. VIII. Історія мови. Діалектологія. Лексикологія. – Мюнхен, 1977. – С. 123 – 275; **Горбач 1993** – Горбач О. Словник діалектної лексики північнонаддністрянської говірки сіл Романів, Підсонів, Підберезівці й Лагодів / О. Горбач // Горбач О. Зібрані статті. V. Діалектологія. – Мюнхен, 1993. – С. 75 – 156; **Грозовська 1998** – Грозовська Н. А. Термінологія весільного обряду середньонаддніпряньського регіону (Київська, Полтавська, Черкаська області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / Н. А. Грозовська. – Запоріжжя, 1998. – 17 с.; **Денисюк 2004** – Денисюк І. О. Пісні з-над берегів Турського озера / І. Денисюк. – Луцьк : Надстир’я, 2004. – 256 с.; **ЕСУМ** – Етимологічний словник української мови : у 7 т. / за ред. О. С. Мельничука. – К. : Наук. думка, 1982 – 2012. – Т. 1 – 6; **Желеховский, Недільский 1886** – Желеховский Є. Малоруско-німецький словар : у 2 т. / Є. Желеховский, С. Недільский. – Л., 1886. – Т. 1 – 2; **Записи** – Записи авторки; **Зборовський 2002** – Зборовський П. Бойківські весільні латканки / Петро Зборовський. – Л. : Сполом, 2002. – 196 с.; **Картотека** – Картотека „Словника гуцульських говірок”, зберігається в Інституті українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України (Львів); **Климчук 1999** – Климчук Ф. Традиційне весілля села Симоновичі / Ф. Климчук // Вісн. Львів. ун-ту : Сер. філологічна. – 1999. – Вип. 27. – С. 185 – 274; **Кміт 1908** – Кміт Ю. Бойківське весіле в Гвіздци (Турчанського повіта) / Ю. Кміт // Матеріали до українсько-руської етнології. – Л. : Вид. етногр. комісії, 1908. – Т. X. – С. 82 – 100; **Кожолянко 2001** – Кожолянко Г. К. Етнографія Буковини : у 2 т. / Г. Кожолянко. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – Т. 2. – 424 с.; **Колесницкая, Телегина 1977** – Колесницкая И. М. Коса и краса в свадебном фольклоре восточных славян / И. Колесницкая, Л. Телегина // Фольклор и этнография. Связи фольклора с древними представлениями и обрядами. – Л. : Наука, 1977. – С. 112 – 188; **Кузеля 1908** – Кузеля З. Бойківське весіле в Лавочнім (Стрийського

повіта) / З. Кузеля // Матеріали до українсько-руської етнології. – Л. : Вид. етногр. комісії, 1908. – Т. X. – С. 121 – 150; **Кузів 1889** – Кузів І. Жите-бутє, звичаї и обычії гѳрського народу / Іван Кузів // Зоря. – Л., 1889. – Ч. XVII. – С. 282 – 287; Ч. XVIII. – С. 299 – 302; **Левинський 1908** – Левинський В. Бойківське весіле в Доброгостові (Дрогобицького повіта) / В. Левинський // Матеріали до українсько-руської етнології. – Л. : Вид. етногр. комісії, 1908. – Т. X. – С. 101 – 120; **Лемківщина 2002** – Лемківщина: Історико-етнографічне дослідження : у 2 т. – Л. : Ін-т народознавства НАН України ім. І. Крип'якевича, 2002. – Т. 2: Духовна культура. – 420 с.; **Лизанець 2008** – Лизанець П. М. Українські південнокарпатські говірки Затисся Виноградівського району Закарпатської обл. / П. Лизанець. – Ужгород : Карпати, 2008. – 440 с.; **Магрицька 2000** – Магрицька І. В. Семантична мотивація весільних назв у східнослобожанських говірках / І. В. Магрицька // Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2000. – № 4. – С. 49 – 54; **Магрицька 2003** – Магрицька І. Словник весільної лексики українських східнослобожанських говірок (Луганська область) / Ірина Магрицька. – Луганськ : Знання, 2003. – 172 с.; **Мисевич 1937** – Мисевич О. Український весільний обряд у Бойківщині / О. Мисевич. – Л. : Наш лемко, 1937. – 89 с.; **Несен 2003** – Несен І. Весільний обряд: традиційна структура / І. Несен // Полісся України: матеріали історико-етнографічного дослідження. – Вип. 3. Межиріччя Ужа і Тетерева. 1996. – Л. : Ін-т народознавства НАНУ, 2003. – С. 297 – 336; **Нібак 2001** – Нібак І. Семантичні лексичні рудименти в обрядовій лексиці закарпатських говірок / І. Нібак // Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка : Філологічні науки. – 2001. – № 12. – С. 110 – 117; **Онишкевич 1984** – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок : у 2 ч. / М. Й. Онишкевич. – К. : Наук. думка, 1984. – Ч. 1 – 2; **Петрова 2004** – Петрова Н. О. Українська традиційна весільна обрядовість Одещини (20–80-ті рр. ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.05. „Етнологія” / Н. О. Петрова. – К., 2004. – 21 с.; **Пупенко 1999** – Пупенко Л. М. Польська весільна лексика та фразеологія / Л. Пупенко // Мовознавство. – 1999. – № 4 – 5. – С. 21 – 33; **Пшепюрська-Овчаренко 2007** – Пшепюрська-Овчаренко М. Мова українців Надсяння / М. Пшепюрська-Овчаренко ; вступ та ред. М. Лесів ; зібрав і підгот. до друку В. Пилипович. – Перемишль, 2007. – 299 с.; **Рабій-Карпинська 2011** – Рабій-Карпинська С. Бойківські говірки / С. Рабій-Карпинська ; вступ та ред. М. Лесів ; зібрав і підгот. до друку В. Пилипович. – Перемишль, 2011. – 187 с.; **Романюк 1991** – Романюк П. Ф. Лексика весільного обряду Правобережного Полісся : матеріали до „Лексичного атласу української мови” / П. Романюк // Дослідження з української діалектології. – К. : Наук. думка, 1991. – С. 225 – 251; **Сабадош 2008** – Сабадош І. В. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району / І. Сабадош. – Ужгород : Ліра, 2008. – 480 с.; **Срезневский** – Срезневский И. И. Матеріали для

словаря древне-русского языка : в 3 т. / И. Срезневский. – СПб., 1893 – 1903; **Топорков 1999** – Топорков А. Л. Дежа / А. Топорков // Славянские древности: Энциклопедический словарь в 5 т. / под ред. Н. И. Толстого. – М. : Междунар. отношения, 1999. – Т. II. – С. 45 – 49; **Укр. говірки 2005** – Українські говірки південно-західного наріччя : тексти / упоряд. : Н. М. Глібчук. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 238 с.; **УЗГ 2004** – Українські закарпатські говірки : тексти / упоряд. : О. Ф. Мигoliniнець, О. Д. Писач. – Ужгород : Ліра, 2004. – 400 с.; **ФМ 1998** – Фольклорні матеріали з Отчого краю / упоряд. : В. Сокіл, Г. Сокіл. – Л. : Ін-т народознавства НАН України, 1998. – 615 с.; **Хібеба 2007** – Хібеба Н. До весільної лексики бойківських говірок: номінація післявесільних обрядодій / Н. Хібеба // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2007. – Вип. 1. – С. 199 – 208; **Хібеба 2008** – Хібеба Н. Етнокультурний аспект весільних фразем (на матеріалі бойківських говірок) / Н. Хібеба // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. пр. – Л., 2008. – Вип. 3. – С. 135 – 144; **Хібеба 2009** – Хібеба Н. Назви обрядодій передшлюбного вечора в бойківських говірках / Н. Хібеба // *Rozprawy komisji językowej*. – Łódź : Łódzkie towarzystwo naukowe, 2009. – T. LVI. – S. 17 – 29; **Хібеба 2009a** – Хібеба Н. Номінація довесільних етапів у бойківських говірках / Н. Хібеба // Діалектологічні студії.8: Говори південно-західного наріччя / відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей. – Л. : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2009. – С. 14 – 35; **Хомчак 2012** – Хомчак Л. М. Лексика родинної обрядовості надсянських говірок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01. „Українська мова” / Л. М. Хомчак. – Л., 2012. – 21 с.; **Adamowski 1999** – Adamowski J. Kategoria przestrzeni w folklorze. Studium etnolingwistyczne / J. Adamowski. – Lublin : Wydaw. uniwersytety M. Curie-Skłodowskiej, 1999. – 254 s.; **Atlas 1992** – Atlas języka i kultury ludowej Wielkopolski / Pod red. Z. Sobierajskiego. – T. VII: Kultura społeczna. Folklor obrzędowy i muzyczno-taneczny. – Cz. 1: Mapy 576 – 655. – Wrocław, Warszawa, Kraków : Zakład narodowy im. Ossolińskich, PAN, 1992; **Janów 2001** – Janów J. Słownik huculski / Jan Janów / oprac. i przygot. do druku J. Rieger. – Kraków : Wydawnictwo Naukowe DWN, 2001. – 102 s.; **Słownik a** – Słownik gwar polskich : w 7 t. / Pod kier. M. Karasia, J. Reichana. – Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk : Zakład narodowy im. Ossolińskich, PAN, 1979 – 2007. 55. **Słownik б** – Słownik języka polskiego : w 8 t. / pod red. J. Karłowicza, A. Kryńskiego, W. Niedźwiedzkiego. – Warszawa : Nakładem prenumeratorów, 1900 – 1927.

Хібеба Н. В. Номінація обрядодій дня шлюбу в бойківських говірках

Весільна лексика в різних говорах української мови має свої відмінності та особливості. Пропонована стаття окреслює діапазон варіативності лексем цієї тематичної групи в бойківських говірках

(досліджено назви бойківських обрядів у день весілля до церемонії шлюбу), що уможливило максимальну повноту її опису в говорах української мови й збагачує емпіричну базу діалектології й мовознавства в цілому. Багатий матеріал, зібраний польовим методом та відібраний із регіональних лексикографічних, фольклорних, етнографічних джерел, проаналізовано в порівняльному, етимологічному, мотиваційному й ареальному аспектах.

Ключові слова: бойківські говірки, весільна лексика, тематична група, лексема, мотивація.

Хибєба Н. В. Номинация обрядодействий дня свадьбы в бойковском говоре

Свадебная лексика в разных говорах украинского языка имеет свои отличия и особенности. Предложенная статья очерчивает диапазон вариативности лексем этой тематической группы в бойковском говоре (изучены названия бойковских обрядов в день свадьбы до начала церемонии брака), что обеспечивает максимальную полноту ее описания в диалектах украинского языка и обогащает эмпирическую базу диалектологии и языкознания в целом. Богатый материал, собранный экспедиционным методом и отобранный из региональных лексикографических, фольклорных, этнографических источников, проанализирован в сравнительном, этимологическом, мотивационном и ареальном аспекте.

Ключевые слова: бойковский диалект, свадебная лексика, тематическая группа, лексема, мотивация.

Khibeba N. V. Naming of Rituals Wedding Day in the Boiko Dialects

Wedding vocabulary in different dialects of the Ukrainian language has its differences and peculiarities. Suggested article defines the range of variance of lexemes of this thematical group in the Boiko dialects (investigated names of Boiko rituals in wedding day before the marriage ceremony), and that make possible the maximum amplitude of its description in dialects of the Ukrainian language and enriches the empirical base of dialectology and linguistics in general. The rich material collected in a field way and chosen from regional lexicographic, folklore, ethnographic sources is analyzed on comparative, etymological, motivation and area aspects.

Key words: Boiko dialects, wedding vocabulary, thematic group, lexeme, motivation.

Стаття надійшла до редакції 03. 11. 2012 р.

Прийнято до друку 21. 12. 2012 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Ніколаєнко І. О.